

A régi Venice-t mintha azoknak találták volna ki, akik szeretnek búslakodni. Minden este köd borította, a part mentén olajkútak nyögése és csatornák sötét vizének verődése hallatszott, meg homok karistolása az ablaküvegen, mikor szél kerekedett, és vonított a nyílt terek s a kihalt átjárók között.

Akkoriban esett szét, és pusztult a tengerbe a mólója, és egy hatalmas dinoszaurusz csontjai is előtűnedeztek – az árapály martalékává lett hullámvasút.

Az egyik csatorna belső végén öreg cirkuszi kocsik álltak, melyeket odagurítottak, és a vízbe löktek, és aki éjfélkor járt arra, a ketrecekben eleven dolgokat láthatott: halak és rákok úsztak bele az árral, és úgy látszott, mintha az idők minden cirkusza halálra ítéltetett és megrozsdásodott volna.

És ott volt a tengerhez félóránként lezúduló lavina – a nagy, vörös vicinális, amely csikorogva és az áramszedőjét szikráztatva kanyarodott be éjfélkor, s elhúztában úgy nyögött, akár az álmukban megforduló holtak, és mintha a kocsik és a benne zötyögő magányos emberek tudnák, hogy végleg elmennek egyszer, a pályát feltöltik betonnal és aszfalttal, a vezetékét meg fölcsevélük, és elviszik onnan.

Ekkor történt – magányos éveim egyikében, amikor ködre köd jött, és szüntelen siránkoztak a szelek –, hogy a régi, vörös vicinálison, e zakatoló tűzkeréken utazva, egy éjszakán találkoztam a halál cimborájával, de nem ismertem fel.

Esős éjszaka volt, és én egy könyvet bújtam, hátul a csikorgó, csörömpölő kocsiban, amely az egyik konfetti pettyezte néptelen állomásról a másikra vándorolt. Csak én meg a nagy, ácsolt kocsiszekrény, és elől a rézkart tekergető s a fékeket működtető vezető, aki – ha kellett – pokoli fütyjelzést adott.

És a széksorok között egy férfi, akit nem láttam, hogyan került oda.

Azért vettem észre, mert sokáig téblábolt mögöttem, mint aki nem tudja eldönteni, hová üljön, mert legalább negyven ülés állt üresen, és késő éjszaka nehéz eldönteni, hová üljön az ember egy ekkora ürességben. Végül hallottam, hogy leült, és tudtam, hogy ott van, mert mint a vizenyő közelségét a réten, éreztem a szagát. Kocsmaszag tetézte ruhája bűdösét.

Nem néztem hátra. Rég megtanultam, hogy a figyelem bátorítólag hat tárgyára.

Behunytam a szemem, és nem fordítottam felé a fejem. Hiába.

– Ó – nyögte a férfi.

Éreztem, ahogy előredől az ülésen. Nyakamon éreztem forró leheletét. Ráhajoltam a térdemre.

Ray Bradbury 19

FÉLELMES EGYEDÜLSÉG

– Ó – nyögte még hangosabban. Olyan volt, mint aki segítséget kér a szakadékból, vagy kifelé evickél a viharban, hogy vegyék észre.

– Á!

20 A nagy, vörös vicinális egy mező zöldjén zakatolt át az éj közepén, és az eső az ablakot verte, elhomályosítva a földek látványát. Átcsörtetünk Culver Cityn – anélkül, hogy láttuk volna a filmstúdiót –, és az imbolygó kocsi, nyikorgó padlóval, üresen recsegő ülésekkel és sivítő fűttyel továbbrobogott.

És akkor hátról megcsapott a látatlan férfi szörnyű lehelete:

– Ha... – szakadt ki belőle.

Az éles sípszó elnyomta hangját, ezért újra kellett kezdenie:

– Halá...

Újabb sípszó.

– Halálos – mondta a hang mögöttem.

Azt gondoltam, talán zokog. Előremeredtem a szemből csapkodó esőre. A vonat lassított. A férfi felpattant, mint aki meg akar verni, mert nem nézek rá. Végül elém állt. Azt akarta, hogy lássam. Rám akarta zúdítani a gondját-baját. Mintha felém lendült volna a keze, de hogy mit akart, megmarkolni vagy megütni engem, nem sejtettem. Belekapaszkodtam az előttem lévő ülésbe. A férfi elbődült:

– Halálos ketrec...

A vonat megállt.

Na, ki vele – gondoltam –, ne tarts vissza semmit!

– ...a magány! – hörögte felém, és elment.

Hallottam, hogy nyílik a hátsó ajtó. Erre már megfordultam.

A kocsi üres volt. A férfi eltűnt, magával vitte fájdalmát. Kint a peronról kavics csikordulása hallatszott.

A látatlan férfi magában morgott, miközben döngve becsukódtak az ajtók. Az ablakon át még mindig hallottam őt. Sírokról, magányról mondott valamit.

A vonat meglódult, és keresztülrobogott a mezőn és a viharon.

Feltoltam az ablakot, hogy kihajoljak, és visszanézzek a nyirkos sötétbe.

Ha volt is arra egy város emberekkel, vagy egy ember az iszonyú bánatával, én nem láttam és nem hallottam.

A vicinális az óceán felé tartott.

Amely – az volt a szörnyű érzésem – hamarosan elnyel engem.

Lehúztam az ablakot, és leültem. Remegtem.

Az út hátralevő részén végig ezt ismételtettem magamban: Még csak huszonegy éves vagyok. És nem vagyok ivós. És mégis...

Mégis az italhoz folyamodtam.

Itt, a földrész e távoli, elhagyott végében, ahol a vicinális és vele az emberek útja véget ér, találtam egy hosszan nyitva tartó kocsmát. Senki nem volt benne, kivéve a csapost, aki rajongva nézte kedvenc tévésorozata napzáró epizódját.

21

– Egy dupla vodkát kérek.

Megdöböntett a hangom. Miért ittam? Hogy legyen bátorságom felhívni Peget, a barátnőmet, innen kétezer mérföldnyire, Mexikóvárosban? Hogy elmondjam neki, jól vagyok? De hát semmi nem történt velem, ugye?

Semmi csak a vonatozás, a hideg eső és egy szörnyű, nyirkos félelmet árasztó hang mögöttem. Nem mertem hazamenni és lefeküdni az ágyamba, mely olyan üresen tátong, akár egy jégverem.

És amelynél csak az én – magamnak, a Nagy Amerikai Írónak nyitott – számlám volt üresebb a bankban, egy románkori templomra hasonlító régi, tengerparti épületben, amelyet valószínűleg elmosnak a következő gazdasági válság hullámai. Reggelente a pénztárosok evezős csónakban várták ki, míg a főnökük beszél a legközelebbi bárban. Ritkán láttam őket. Ama kevés alkalmon kívül, amikor valamelyik regényújság megvett tőlem egy detektívtörténetet, nem volt mit befizetnem. Úgyhogy...

Beleittam a vodkába. Összerándult az arcom.

– Jesszus, maga nagyon úgy fest, mint aki sose ivott töményet – mondta a csapos.

– Mert még sose ittam.

– Szörnyen néz ki.

– Úgy is érzem magam. Volt már olyan érzése, hogy valami szörnyűség fog történni, de nem tudta, mi?

– Ezt hívják múltó balsejtelemnek.

Ittam még egy kortyot, és beleborzongtam.

– Nem, nem erre gondolok. Valami igazán szörnyűre, amitől nem tud szabadulni.

A csapos a vállam fölött mögém nézett, mint aki látja a kísértetalakot a vonatról.

– Behozta magával?

– Nem.

– Akkor nincs itt.

– De beszélt hozzám – mondtam. – Mint a lidércek.

– Lidércek?!

– Nem láttam az arcát. Istenem, most még rosszabbul vagyok. Jó éjszakát!

– Még van a poharában!

De én már az ajtón kívül voltam, és tekintetem a rám váró alakot kereste. Merre menjek hazafelé, hol nincs sötét? Döntöttem.

És tudva, hogy rosszul döntöttem, a régi csatorna sötét peremén loholtam, a vízbe taszított cirkuszi kocsik felé.

22

Senki nem tudta, hogyan kerültek a csatornába az oroszlánketrecek. Mint azt se, hogyan vadult el a régi városrész közepén a csatorna, hogy a homokkal együtt a növényzet is az ajtókat kaparta éjszakánként, és a partján hínárfoszlányok heverték meg a tízes évekből való régifajta cigaretták maradványai.

De még ott voltak a csatornák, és egyikük végében a sötétzöld, olajfoltos vízben az ősrégi cirkuszi kocsik és a ketrecek, aranyozott fehér festésüket és vastag rácsaik fényét veszítve. Régen, a húszas évek elején, ezek a ketrecek zengő nyári zivatarként vonulhattak tova a bennük kerengő állatokkal, a forró hússzagot lihegő oroszlánokkal. Fehér lovak serege húzta őket Venice-en és a mezőkön át, még jóval azelőtt, hogy a Metro-Goldwyn-Mayer felépítette díszletvárosát, és másfajta cirkuszt kínált, amelyet örökre megőriznek a filmkockák.

Itt ért véget mindaz, ami e régi ragyogásból megmaradt. A ketrecek egy része toronyként meredezett, más részük az oldalára dőlt, és elsüllyedt, és a víz bizonyos hajnalokon levonult róluk, bizonyos éjszakákon pedig ellepte őket. Halak úszkáltak ki-be a rácsok között. Nappal gyerekek táncoltak e nagy, elfeledett acél- és faszígeteken, néha beléjük pottyantak, rázták a rácsokat, és sivalkodtak.

De most, jóval éjfél után, hogy az utolsó vonat is elment a dűnéken északra, a csatornák vize feketén csobogott, és úgy nyaldosta a ketreceket, mint a vénasszonyok a fogatlan ínyüket.

Futottam szemben az esővel, amely egyszer csak alábbhagyott és elállt. A hold úgy bukkant elő a sötétség fátyolából, mint egy nagy szem, amely engem figyel. Tükrökön lépkedtem, melyek ugyanazt a holdat és felhőkaréjt mutatták. Az alattam elterülő égen jártam, amikor történt valami...

Valahonnan, utcasaroknyi távolságból, begördült egy dagályhullám a csatornába. Valahol átszakadt egy homokpad, és betört a tenger. Megmozdult a csatornák fekete vize. A hullám épp akkor ért el egy kisebb hidat, amikor a közepére értem.

Sisteregve csapott át a ketreceken.

Felélénkültem. Megragadtam a híd korlátját.

Az egyik ketrecben, épp alattam, valami enyhén világos vonaglott.

Egy kéz intett a rácsok mögül.

Egy hajdani oroszlánszelídítő elaludt, és felébredvén elcsodálkozott, hogy hová került.

A ketrecből tétován kinyúlt egy kéz. Az oroszlánszelídítő mindinkább magához tért.

A víz ismét visszahúzódott, majd felemelkedett.

És egy kísértet nyomódott a vasrudakhoz.

A korláton áthajolva nem hittem a szememnek.

23

Testet öltött a kísértetalak. Lassan nemcsak egy kéz, hanem egy kar is, sőt egy egész test látszott, mozgott és forgolódott, akár egy hatalmas bábu, melyet rács mögé dugtak.

Egy üres tekintetű, sápadt arc, mely a holdtól kapta fényét, és ennél többet nem árult el, az volt ott, akár egy ezüstmaszk.

Aztán a hullám megtört, és visszahúzódott. Eltűnt a test.

Valahol a fejemben egy ormóttan vonat csikorogva, szikrázva bekanyarodott a rozsdás sínen, és sívítva megállt, miközben valahol egy megveszekedett látatlan ember ezt hajtogatta:

– Halálos ketrec a magány.

Ne!

A hullám, ismerősen egy másik estéről, ismét felemelkedett.

És a kísértetalak is a ketrecben.

Egy halott férfi volt, és ki akart szabadulni.

Valaki rémisztően felkiáltott.

Tudtam, hogy én voltam az, miközben tucatnyi fény gyúlt a sötét csatornát övező hajlékokban.

– Hátrébb, kérem, húzódjanak hátrébb!

Újabb autók érkeztek, újabb rendőrök, újabb fények gyúltak, újabb álomittas emberek jöttek elő fürdőköpenyben, és álltak énmelém, aki nem álomtól voltam ittás. Úgy festettünk, mint egy rakás szerencsétlen, a hídon rekedt bohóc, akiknek elsüllyedt a cirkusza, és azt bámulják.

Reszketve álltam a ketrecet kémelve, s azon gondolkoztam, hogy miért nem néztem hátra? Miért nem vettem szemügyre a férfit, aki mindent tudott arról a másíkról, aki ott van lenn a cirkuszi kocsiban?

Istenem, gondoltam, mi van, ha a hullát épp ő tuszkolta a ketrecbe?

Bizonyíték? Egy se. Csak három szó, amely többször is elhangzott egy éjszakai vonaton, egy órával éjfél után. Csak az eső, amely e szavakat kopogta ki a villanyvezetéken. Meg a hideg víz, amely halált hoz a ketrecekre, és amikor visszahúzódik, hidegebb, mint befelé jövet.

Újabb furcsa bohócok jöttek elő a bungalókból.

– Emberek, hajnali három óra van. Oszoljanak!

Ismét eleredt az eső, és az érkező rendőrök úgy néztek rám, mintha azt mondanák: Miért nem a saját dolgával törődik, vagy várt reggelig, és akkor telefonált, névtelenül?

Egyikük a csatorna szélén állt, fekete úszónadrágban, undorral nézve a vizet. A teste fehér volt, mert nagyon régen nem érte nap. A ketrecet előntő dagályt figyelte, ahogy a bólingató elhunytat emelgeti. Egy arc tűnt fel a rácsok mögött. Annyira nem evilági volt, hogy elkésérítő. Szörnyű szorítást éreztem a mellemben. A torkomból kétségbeesett köhögés szakadt fel.

24 És akkor a rendőr fehér teste a vízbe csapódott. Elmerült. Először azt hittem, ő is megfulladt. Az eső a csatorna olajos felszínét verte.

És ekkor felbukkant a ketrecben, a rács mögül fintorogva nézett felénk.

Megdöböntett, mert azt hittem, a halott jött fel, hogy utoljára egy kis életet szippantson.

A következő pillanatban azt láttam, hogy az úszó alak egy kísértetet húz maga után a ketrec túlsó végénél, akár egy temetőbárka, melyre fakó hínár tapad.

Valaki imádkozott: Jézusom, csak ne én legyek az!

A holttest immár a csatornaparton feküdt, és aki kihúzta, magát törlögte. Villant egyet a járőrautók belső világítása. Három rendőr hajolt a hulla fölé zseblámpával, suttogó hangon beszélve.

– Kábé huszonnégy órája...

– Hol a halottkém?

– Folyton foglaltat jelez a telefonja. Tom elment érte.

– Tárca, igazolványok?

– Semmi. Futóvendég lehet.

Kezdték átnézni a zsebeit.

– Nem, nem az – mondtam, és megálltam.

Az egyik rendőr az arcomba világított a zseblámpával. Mélyen a szemembe nézett, és hallotta a torkomra fagyott hangokat.

– Ismeri?

– Nem.

– Akkor miért...?

– Miért vagyok úgy oda? Mert halott. Örökre. Istenem! És én találtam meg.

Elém villant egy kép.

Egy derűsebb nyári napon, évekkel ezelőtt befordultam egy sarkon, és azt láttam, hogy valaki fekszik egy autó alatt. A sofőr kiszállt, és az illető fölé hajolt. Előreléptem és megálltam.

Valami rózsaszínű hevert a járdán a cipőm mellett.

Emlékeztem rá az iskola biológia-szertárából. Egy darabka agyvelő volt.

Egy nő – idegen járókelő – hosszú ideig állt ott, az autó alatt fekvő testet bámulta. Aztán ösztönösen valami önmagának is meglepőt tett. Letérdelt a halott mellé. Megsimogatta a vállát, mintegy azt mondván: Ó, ne. Ó, jaj.

– Megölték? – hallottam a saját kérdésemet.

– Miért kérdi ezt? – fordult felém a rendőr.

25

– Merthogy... Úgy értem, hogyan került a ketrecbe a víz alatt anélkül, hogy valaki betuszkolta volna?

Ismét felvillant a zseblámpa fénye, és mint egy vizsgáló orvos keze, bejárta az arcomat.

– Maga telefonált nekünk?

– Nem – borzongtam össze. – Én kiáltottam fellármázva a környéket.

– Nocsak – súgta valaki.

Egy civil ruhás nyomozó – alacsony, kopaszodó – térdelt a hulla mellett, kifordítva annak kabátzsebeit. Foszlott, csomós valami fordult ki belőlük. Olvadó hógolyóra, szétázott papírmaséra emlékeztetett.

– Hát, ez mi a fene? – kérdezte valaki.

Én tudom, gondoltam, de nem mondtam meg.

A nyomozó mellé hajoltam, és reszkető kézzel felvettem néhány papírfoszlányt. Ő a másik zsebbel volt elfoglalva, melyben ugyanilyen cafatok voltak. A tenyerembe rejtettem, és – miközben felálltam – zsebre vágtam őket. A nyomozó rám emelte tekintetét.

– Maga csurom víz – mondta. – Adja meg a nevét és a címét annak a rendőrnek, és menjen haza! Száritkozzon meg!

Megint esni kezdett, és vacogtam. Odamentem a rendőrhöz, megmondtam a nevem és a címem, és gyorsan elindultam a szállás-helyemre.

Már egy saroknyi utat megtettem, amikor utolért, és megállt mellettem egy autó. Nyíló ajtajából az alacsony detektív kopaszodó feje bújott elő.

– Krisztusom, maga szörnyen néz ki.

– Pont egy órája ugyanezt mondta nekem valaki.

– Szálljon be!

– Már alig egy sarok...

– Szálljon be!

Reszketve beszálltam, és a nyomozó elvitt a havi harmincdolláros, áporodott bérodúmhoz, mely kétsaroknyira volt. A kocsiból kiszállva majdnem összeestem, úgy kimerített a reszketés.

– Crumley – mondta a nyomozó. – Elmo Crumley. Hívjon, ha rájött, mik azok a papírfecnik, melyeket a zsebébe dugott.

Elszégelyltem magam. A zsebembe dugtam a kezem.

– Úgy lesz – bólintottam.

– És most már ne izgassa, hanem szedje össze magát – mondta Crumley. – Nem akárci volt az illető... – hagyta félbe a mondatot restellve, hogy elszólta magát, és felkapta a fejét, hogy egy másikba kezdjen.

26 – Miből gondolja, hogy nem akárci volt? Telefonálok, ha eszembe jut, ki lehetett – mondtam. Dermedten álltam. Rettegtem, hogy újabb szörnyűségek várnak rám, ugrásra készen. Mi lesz, ha kinyitom a lakásajtót, és fekete csatornavíz ömlik ki rajta?

– Nyomás befelé! – mondta Elmo Crumley, és becsukta mögöttem a kocsi ajtaját.

A kocsija két piros ponttá zsugorodott az ismét zuhogó esőben, amely úgy verdesett, hogy behunytam a szemem.

Aztán átpillantottam az utca túlsó oldalára, a benzinkútnál álló telefonfülkére, amely irodámul szolgált – onnan tárcsáztam a szerkesztőket, akik sose hívtak vissza. Aprópénz után kotorásztam a zsebemben arra gondoltam, felhívom Mexikóvárost, felébresztem Peget, és megkérem, vállalja át a hívás költségeit, aztán beszámolok neki a ketrecreől, a férfiről, és – Úristen! – halálra rémítem.

Hallgass a nyomozóra, gondoltam.

Nyomás befele.

Úgy rázott a hideg, hogy a kulccsal nem találtam bele a zárba.

Amikor bejutottam, utánam jött az eső.

Odabent pedig...

A sivár bérgarzonban egy repedt heverő várt, egy könyvespolc, rajta tizennégy kötet és sok üres hely, egy könnyű szék (alkalmi vétel volt), egy nyers fenyődeszkából készült asztal, rajta egy olajozatlan 1934-es Underwood írógép, mely akkora volt, mint egy gépzongora, és úgy kopogott, mint csupasz padlón a fapapucs.

Az írógépben egy üres papírlap, várakozón. Az egyik oldalon egy fadobozban a teljes írói életművem, egyetlen kupacban. Néhány példány olcsó krimimagazin, melyektől harminc-negyven dollárt kaptam elbeszélésenként. A másik oldalon egy másik fadoboz, kéziratra várva. Benne egyetlen oldal a könyvből, amely nem akart megszületni:

REGÉNY, CÍM NÉLKÜL

Alatta a nevem. És a dátum: 1949. július 1.

Ez három hónapja volt.

Megborzongtam, levetköztem, megtörülköztem, fürdőköpenybe bújtam, és ismét ott álltam az íróasztalra meredve.

Megérintettem az írógépet, és azon tűnődtem, melyik lehet: kelletlen ismerős, elveszített barát vagy álnok szerető?

Néhány hete még nagyjából a Múzsára emlékeztető hangokat adott.

Mostanában és többnyire úgy üldögéltem az átkozott szerkezet előtt, mint akinek csuklóból levágták a kezét. Naponta háromszor-négyszer is elé ültem, de képtelen voltam írni. Semmi nem jutott eszembe. Ami mégis, az a padlón végezte papírgombócként, és esténként kisöpörtem. Azon a hatalmas sivatagon keltem át, melynek neve: Fő nix, Fari zóna.

Ennek sok köze volt Peghez, aki oly messze volt a kazamaták múmiái között Mexikóban, az egyedüliségemhez, és ahhoz is, hogy Venice-ben három hónapja nem volt napsütés, csak pára, aztán köd, majd eső, és megint pára, aztán köd. A hideg pamut, melybe éjszakánként burkolódtam, hajnalra megpenészedett. A párnám minden reggel nedves volt, és nem tudtam, mit álmodhattam, hogy olyan sós íze lett.

Kinéztem az ablakon arra a telefonra, amelyre nap nap után hiába füleltem. Már tavaly se csörrent meg, hogy lekösse kítűnő regényemet, ha még abban az évben befejezem.

Elnéztem, hogyan motoszkálnak ujjaim az írógép billentyűin: megmoccannak, mint az ismeretlen halott ujjai a ketrecben, vízi virágként lengedeznek – vagy nem láthatók, mint az útítársam keze ma éjjel a vonaton.

Mindkét alak bennem motoszkált.

Lassan a székre ereszkedtem.

Valami mellbe vágott. Aki elhagyott ketrecbe ütközik, az érezhet így.

Valaki a tarkómba lihegett...

Mindkettőjüktől meg kell szabadulnom. Valahogy le kell csillapítanom őket, ha aludni akarok.

Felnőgtem, mint aki kezd beteg lenni. De nem álltam fel.

Helyette gépelni kezdtem, és végig kiikszeltem a REGÉNY, CÍM NÉLKÜL betűit.

Aztán sort emeltem, és e szavakat láttam a papíron megjelenni:

HALÁLOS, aztán KETREC, és végül A MAGÁNY.

Elvigyorodtam, vettem egy nagy levegőt, és megszakítás nélkül vagy egy óráig gépeltam, míg az esőben, villámok közt robogó vonat, a fekete vízzel megtelő oroszlánketrec és benne a hullámok által elszabadított holttest ki nem jött belőlem...

A karomon és a kezemen át az ujjaim hegyéből a papírlapra.

Aztán hirtelen sötétség lett a fejemben.

Úgy megörültem neki, hogy felnevettem.

És azonnal ágyba bújtam.